

3. Green Bond Principles (GBP). – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.icmagroup.org/green-social-and-sustainability-bonds/green-bond-principles-gbp/>

4. Держенергоефективності та проект UNIDO працюватимуть над створенням ринку «зелених» облігацій в Україні. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/derzhenergoefektivnosti-ta-proekt-unido-pracyuvatimut-nad-stvorenniam-rinku-zelenih-obligacij-v-ukrayini>

УДК 336.7

Шелудько Н.М.,

д.е.н., професор, зав. відділу

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

Державні та контрольовані державою банки: аморфність ролі та функцій

Зростання системних ризиків загальмувало розвиток кредитних відносин підприємств з банками та зумовило процеси «кредитного стиснення»: 2009 р. сформувалась тенденція до послаблення ролі банківського кредиту у фінансуванні підприємств.

Протягом 2014–2018 рр. держава суттєво посилила свої позиції у банківському секторі за усіма ключовими параметрами. Державні та контрольовані державою банки продовжують займати домінуюче положення: станом на 01.08.2018 р. на їх балансах було сконцентровано 37,8% сукупного кредитного портфелю, 58,8% активів та 55,1% депозитів банківського сектора.

Враховуючи виклики, які стоять перед країною, важливо в прискореному режимі переорієнтувати функціонал державних та контрольованих державою банків (Ощадбанку, Укрексімбанку та Укргазбанку) на подолання деіндустріалізації, статусу сировинного придатку і прискорення розвитку високотехнологічних виробництв (тим більше, що певні кроки в цьому напрямі вже зроблено – набрав чинності Закон України про створення ЕКА).

У лютому 2016 року Кабінетом Міністрів були затверджені засади стратегічного реформування державного банківського сектору (у 2018 р. цей документ було оновлено). На їх виконання було зроблено кілька кроків, зокрема у ПАТ «Приватбанк» і АТ «Укргазбанк» створено Наглядові ради, що складаються з більшості незалежних членів. Банки було докапіталізовано у відповідності до регуляторних вимог і розпочато оптимізацію операційних моделей банків у відповідності до індивідуальних стратегій. У державних банках також відбулося фокусування на цільових сегментах бізнесу, а ще держава здійснила вихід з капіталу таких несистемоутворюючих банків як «Родовід банк», Український банк реконструкції та розвитку і Державний земельний банк.

Протягом 2014–2017 рр. для докапіталізації державних банків та націоналізації Приватбанку було випущено ОВДП на суму 212,4 млрд. грн. Частина цих облігацій випущена на особливих умовах (з індексованою вартістю) – на суму 111,56 млрд. грн. (4,5 млрд. дол. США). Це означає, що держава гарантує ризики знецінення гривні, вони покриватимуться за рахунок платників податків, протягом терміну їх погашення (10–17 років). Витрати на обслуговування та індексацію ОВДП, випущених для докапіталізації банків у 2014–2017 рр. становитимуть 256,3 млрд. грн. (за оцінками фахівців Інституту економіки та прогнозування НАН України). Загалом вартість докапіталізації банків державою коштуватиме суспільству не менше ніж 468 млрд. грн.

Аналіз актуальної редакції Стратегії реформування державних банків показав, що вона перевантажена нереалістичними цілями – «створювати фінансову цінність і компенсувати інвестовані бюджетні кошти». Стратегія не містить тези про визнання державою втрат від «інвестицій» у банківський сектор, пояснень суспільству причин цих втрат та проголошення як основної задачі – їх мінімізації. Однозначно, що вийти з банківського сектору державі без втрат не вдасться. На даний час державні банки демонструють гірші показники щодо непрацюючих кредитів у портфелі, ніж приватні банки, яким вдалося вижити у процесі «очищення». Якщо в цілому по банківській системі

обсяги непрацюючих кредитів за 2017 рік зросли на 10%, то у державних банках (не рахуючи Приватбанк, який має розглядатись як особливий випадок) – на 17%. Держава визнає інституційні труднощі в управлінні такими кредитами саме для державних банків – проблематичність продажу активів нижче балансової вартості саме для державних банків. Такі обмеження були встановлені для перешкодження розкраданню майна та активів державних банків, і вони скоріше за все зберігатимуться у майбутньому. При цьому державні банки, як і приватні, стикатимуться із проблемами недосконалості процедур банкрутства (середня тривалість процедури банкрутства в Україні становить 2,9 роки) і незахищеності інтересів кредиторів.

Стратегію подальшого управління АТ «Ощадбанк», АТ «Укрексімбанк», ПАТ «ПриватБанк» та АБ «Укргазбанк» доцільно формувати з урахуванням цілей, визначених програмами соціально-економічного розвитку країни, та наявних переваг (функціональних, ресурсних, кадрових, управлінських), якими на сьогодні володіють ці банки.

Накопичений досвід функціонування державних банків і нагальні потреби соціально-економічного розвитку країни, подальше функціонування АТ «Ощадбанк», АТ «Укрексімбанк» та АБ «Укргазбанк» доцільно розглядати через призму виконання ними окремих специфічних функцій, а саме:

- АТ «Укрексімбанк» разом із Експортно-кредитним агентством (ЕКА) – варто орієнтувати на стимулювання системно важливого експорту та імпорту, у тому числі високотехнологічного. При цьому мають бути чітко розмежовані функції та повноваження цих двох установ, включаючи виконання ними завдань платіжного агента уряду, реалізації проектів з МФО тощо;

- АТ «Ощадбанк» – доцільно посилити його потенціал «народного» банку як надійного осередку заощаджень домогосподарств, безпечних платежів населення, з одночасним підвищенням його інструментальної ролі при реалізації державних програм соціального спрямування;

- АБ «Укргазбанк» – можна позиціонувати як державний банк, що надає спеціальну кредитну підтримку малому та середньому бізнесу, у тому числі для

реалізації проектів енергозбереження, розвитку «зеленого» бізнесу, стартапів тощо.

Державна стратегія щодо ПАТ КБ «Приватбанк» має істотну специфіку, яка визначається не лише причинами його націоналізації, а й невизначеністю термінів його стабілізації.

УДК 658.14

Шуплат О.М.

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів та контролінгу

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Розвиток нових форм фінансування інноваційної діяльності в Україні

Активізація напрямів співпраці між країнами, щодо нововведень у сферах розробок, фундаментальних та прикладних досліджень, виробництва, а також просування інноваційної продукції на міжнародні ринки зумовили перехід параметрів інноваційного процесу на міжнародний рівень в умовах сучасності.

Реалізація інноваційних проектів неможлива без залучення до даного процесу достатнього обсягу фінансових ресурсів. Так, однією із основних проблем, що гальмують розвиток економіки України на інноваційній основі є дефіцит фінансових ресурсів. Тому проблема фінансового забезпечення інноваційного процесу є необхідною для якнайшвидшого вирішення, що й визначає актуальність даного дослідження.

Оцінку фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств пропонуємо розпочати із дослідження джерел фінансування (табл1).

Таблиця 1

Джерела фінансування інноваційної діяльності*

Рік	Загальна сума витрат	Зокрема, за рахунок коштів (млн. грн.)			
		Власних	Державного бюджету	Іноземних інвесторів	Інших джерел
2012	11 480,6	7 335,9	224,3	994,8	2 925,6